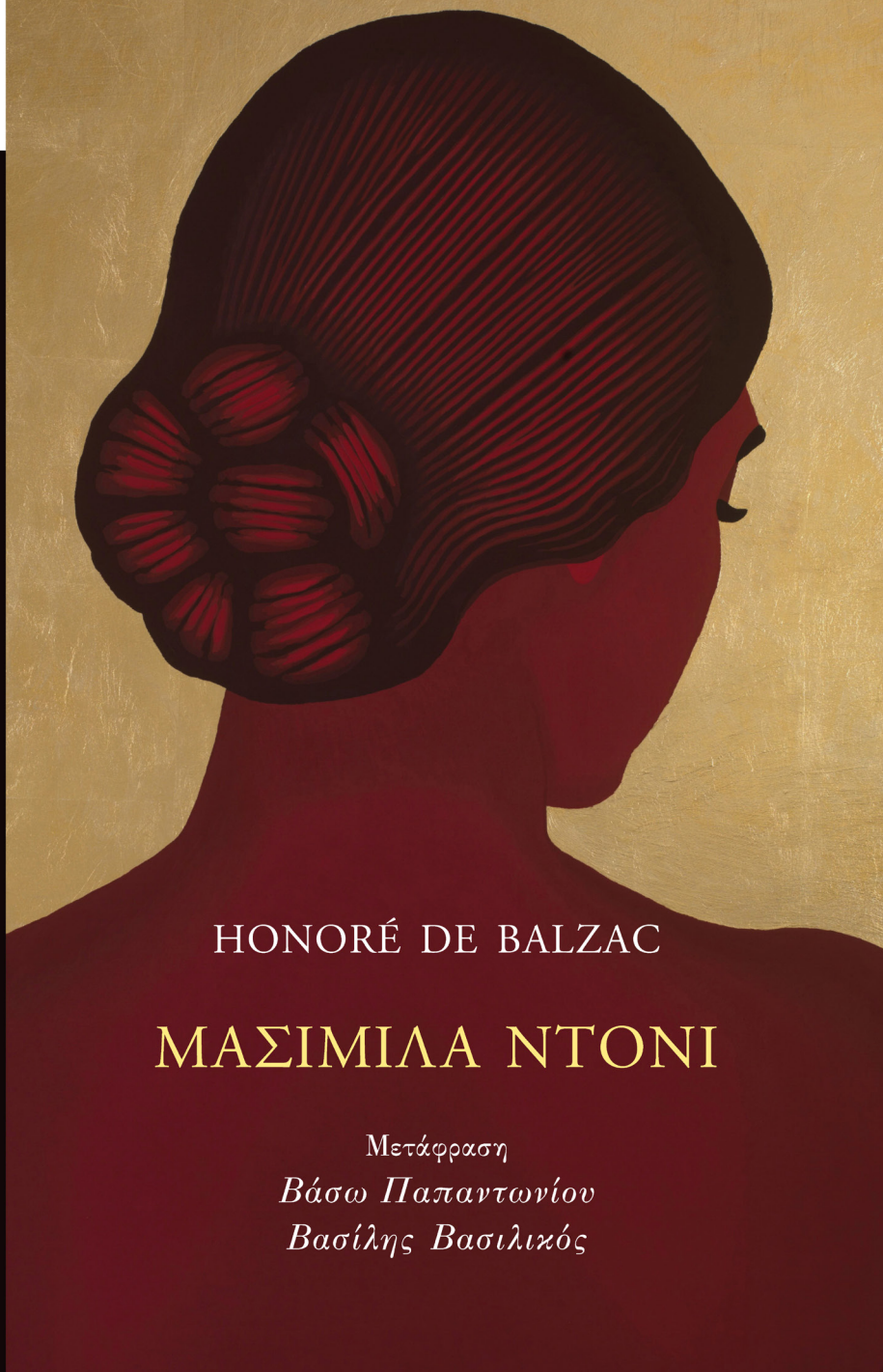

ALDINA

14

GUTENBERG

HONORÉ DE BALZAC

ΜΑΣΙΜΙΛΑ ΝΤΟΝΙ

Μετάφραση

Βάσω Παπαντωνίου

Βασίλης Βασιλικός

Τίτλος πρωτοτύπου:
Honoré de Balzac, *Massimilla Doni* (1839)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ GUTENBERG

HONORÉ DE BALZAC

ΜΑΣΙΜΙΑ ΝΤΟΝΙ

Μετάφραση
Βάσω Παπαντωνίου
Βασίλης Βασιλικός

GUTENBERG || ALDINA-14

‘Ο Μπαλζάκ, αὐτὸς ὁ τρομερὸς ἀκούρα-
στος δουλευτής, αὐτὸς ὁ φιλόσοφος, ὁ
ποιητής, ἡ μεγαλοφυΐα, θὰ λάμπει πά-
ντα, μαζὶ μὲ τ’ ἄστρα, πρὶν ψηλὰ ἀπὸ τὰ
σύννεφα ποὺ συσσωρεύονται πάνω μας.

VICTOR HUGO

‘Ο 19ος αἰώνας, ὅπως τὸν ξέρουμε, εἶναι
σὲ μεγάλο βαθμὸ ἐφεύρεση τοῦ Μπαλζάκ.

OSCAR WILDE

‘Απὸ τὸν Μπαλζάκ ἔμαθα περισσότερα
ἀπὸ ὅσα ἀπ’ ὅλους τοὺς ἱστορικοὺς καὶ
οἰκονομολόγους μαζί.

FRIEDRICH ENGELS

Διαβάζοντας Μπαλζάκ ξανααισθανόμα-
στε τὰ πάθη ἀπὸ τὰ ὅποια μπορεῖ νὰ
μαῶς θεραπεύσει ἡ ὑψηλὴ λογοτεχνία.

MARCEL PROUST

Ἡ κατάκτηση τοῦ κόσμου, ὅπως ἔχει συμβεῖ στὴν Ἀνθρώπινη Κωμωδία, εἶναι ἐξίσου μοναδική στὴν ἱστορία τῆς λογοτεχνίας μὲ τὶς κατακτήσεις τοῦ Ναπολέοντα στὴν ἱστορία τῆς σύγχρονης ἐποχῆς· ὁ Μπαλζάκ φαίνεται νὰ ἀρπάζει τὴ ζωὴ ὁλόκληρη μὲ τὰ δύο του χέρια.

STEFAN ZWEIG

Ὁ καλύτερος δάσκαλος ὅλων τῶν συγγραφέων. Ἀπὸ αὐτὸν ἔμαθα τὰ περισσότερα γιὰ τὸ γοητευτικὸ μυστήριον τῆς μυθοπλασίας. Τοῦ χρωστάω πάρα πολλά.

HENRY JAMES

Χωρὶς τὸν Μπαλζάκ δὲν θὰ ὑπῆρχε οὔτε Προύστ, οὔτε Φλομπέρ.

THE GUARDIAN

Ὁ μεγαλύτερος μυθιστοριογράφος τοῦ
19ου αἰώνα· ἴσως καὶ ὅλων τῶν ἐποχῶν.

THE NEW YORK TIMES

Ἡ *Μασιμίλα Ντόνι* στὰ μάτια τῶν ἀνα-
γνωστῶν τοῦ πρώτου καιροῦ θὰ εἶναι
αὐτὸ ποὺ εἶναι φαινομενικά, ἓνας ἐρω-
τευμένος ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ κάνει δική
του τὴ γυναίκα ποὺ λατρεύει ἐπειδὴ
τὴν ποθεῖ ὑπερβολικά καὶ ὁ ὁποῖος κά-
νει δική του μιὰ κοινὴ γυναίκα. Κάντε
τους νὰ συναγάγουν ἀπὸ αὐτὸ τὴ γέννα
τῶν ἔργων τέχνης!

HONORÉ DE BALZAC

«Ἀπάτησέ με» εἶναι περίπου ἡ συμβουλή ποῦ δίνει στὴ Μασιμίλα ὁ σύζυγός της. Ἐκείνη ὅμως, ἀκόμα κι ὅταν ἐρωτεύεται τὸν νεαρὸ πρίγκιπα Ἐμίλιο, ἀρνεῖται νὰ προδώσει τὶς ἀρχές της καὶ ν' ἀμαρτήσῃ. «Τὸ πλήρες τῆς ἡδονῆς» εἶναι γιὰ τὴ Μασιμίλα νὰ κρατᾷ τὸ κεφάλι τοῦ ἀγαπημένου της στὸ στῆθος της «καὶ νὰ τολμᾷ ἀραιὰ καὶ ποῦ ν' ἀποτυπώνει τὰ χεῖλη της στὰ δικά του». Ὁ Ἐμίλιο, πολὺ ἐρωτευμένος ἐπίσης, σέβεται τὴν ἐπιθυμία της. Ὅταν ὅμως, ἀπὸ παρεξήγηση, στὸ παλάτι του ἐμφανίζεται, ἔτοιμη γιὰ ὅλα, ἡ «σπαρακτικὰ ὁμορφη» διάσημη τραγουδίστρια τῆς ὀπερας Κλάρα Τίντι, ξεκινᾷ ἓνα ἐρωτικὸ γαῖτανάκι μὲ φόντο τὰ κανάλια τῆς Βενετίας καὶ μουσικὴ ὑπόκρουση Ροσίνι.

Μιὰ γεύση ἀπὸ τὴ «γλυκιὰ ζωὴ» τῶν Ἰταλῶν ἀριστοκρατῶν καὶ τοὺς πειρασμούς της:

Ὁ πρίγκιπας Ἐμίλιο νόμισε πὼς ἓνα θαῦμα ὑλοποίησε τὸ ὄνειρό του. Καθὼς ἔπεφτε ἡ νύχτα, ὁ γερογονδολιέρος κατάφερε, συγκρατώντας τὴ γόνδολά του στὸ πρῶτο σκαλί, νὰ βγάλει στὴ στεριὰ τὸν νεαρὸ ἀφέ-

31. Πρόκειται γιὰ τὸν Λόρδο Βύρωνα καὶ τὸ «Τραγοῦδι IV» ἀπὸ τὸ *Προσκήνιο τοῦ Τσαίλντ Χάρολντ* (*Childe Harold's Pilgrimage*, 1818).

ντη του χωρὶς νὰ τὸν ἀντιληφθεῖ κανέννας ἀπὸ ὅσους στρυμώχνονταν στὸ παλάτι καὶ βομβοῦσαν στὸ κεφαλόσκαλο σὰν τὶς μέλισσες στὴν εἴσοδο κάποιας κυψέλης. Ὁ Ἐμίλιο γλίστρησε κάτω ἀπ' τὸ τεράστιο περιστύλιο ὅπου ξεδιπλώνονταν τὰ ὠραιότερα σκαλιὰ τῆς Βενετίας καὶ τὸ διέσχισε σβέλτα γιὰ νὰ γνωρίσει τὴν αἰτία αὐτῆς τῆς μοναδικῆς περιπέτειας. Ἕνας ὁλόκληρος κόσμος ἀπὸ ἐργάτες βιαζόταν νὰ ἀποτελειώσῃ τὴν ἐπίπλωση καὶ τὴ διακόσμηση στὸ παλάτι. Τὸ πρῶτο πάτωμα, ἀντάξιο τῆς παλιᾶς αἰγλης τῆς Βενετίας, προσέφερε στὸ βλέμμα του τὰ ὁμορφα ἀντικείμενα ποὺ ὁ Ἐμίλιο ὄνειρευόταν λίγο πιὸ πρὶν, καὶ ποὺ μιὰ μάγισσα τὰ εἶχε τοποθετήσῃ, λές, μὲ τὸν καλύτερο τρόπο. Μιὰ λαμπρότητα, ἀντάξια τῶν ἀνακτόρων ἑνὸς νεόπλουτου βασιλιᾶ, ἦταν φανερὴ μέχρι καὶ στὴν παραμικρὴ λεπτομέρεια. Ὁ Ἐμίλιο περιφερόταν χωρὶς νὰ τὸν προσέχει κανεὶς καὶ βρισκόταν μπροστὰ ἀπὸ ἑκπληξὴ σὲ ἑκπληξὴ. Περίεργος γιὰ νὰ δεῖ τί γινόταν στὸ δεύτερο πάτωμα, ἀνέβηκε καὶ βρῆκε τὴν ἐπίπλωση τελειωμένη. Οἱ ἄγνωστοι ποὺ τοὺς εἶχε ἀνατεθεῖ ἀπὸ τὸν μάγο νὰ φτιάξουν ξανὰ τὰ θαύματα ἀπὸ τὶς Χίλιες καὶ μία νύχτες γιὰ χάρη ἑνὸς φτωχοῦ πρίγκιπα, ἀντικαθιστοῦσαν μερικὰ ἄθλια ἐπιπλα μὲ τὰ πρῶτα πράγματα ποὺ εἶχαν φέρεῖ. Ὁ πρίγκιπας Ἐμίλιο ἔφτασε στὴν κρεβατοκάμαρα τοῦ διαμερίσματος, ποὺ τοῦ χαμογέλασε σὰν ἓνα κοχύλι ἀπ' ὅπου θὰ μπορούσε νὰ ἔχει ἀναδυθεῖ ἡ Ἀφροδίτη. Αὐτὴ ἡ κάμαρα ἦταν τόσο ἡδονικὰ ὁμορφη, τόσο ὁμορφα διακοσμημένη, τόσο κομψή, γεμάτη ἀπὸ χαριτωμένα ἀντικείμενα, ποὺ πῆγε καὶ βυθίστηκε σ' ἓνα ἀνάκλιντρο ἀπὸ ἐπιχρυσωμένο ξύλο. Μπροστὰ του ἦταν ἤδη σερβιρισμένο ἓνα πολὺ νόστιμο κρὺο

δεϊπνο· καί, χωρίς καμιά άλλη τσιριτσάντζουλα, ρίχτηκε στο φαγητό.

«Κανέννας άλλος δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ἔχει τὴν ἰδέα αὐτῆς τῆς γιορτῆς ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Μασιμίλια. Ἔμαθε ὅτι ἔγινα πρίγκιπας, ὁ δούκας ντὲ Κατανέο ἴσως πέθανε καὶ τῆς ἄφησε τὴν περιουσία του, νὰ τὴν λοιπὸν διπλὰ πλούσια, θὰ μὲ παντρευτεῖ καί...» Καὶ ἔτρωγε μὲ τρόπο ποὺ θὰ τὸν μισοῦσε κι ἓνας ἑκατομμυριοῦχος ἄρρωστος, ἂν τὸν ἔβλεπε νὰ καταβροχθίζει αὐτὸ τὸ δεϊπνο, κι ἔπινε χείμαρρους ἀπὸ ἓνα ἐξαιρετικὸ κρασὶ τοῦ Πορτό. «Τώρα καταλαβαίνω τὸ συνωμοτικὸ ὕφος ποὺ πῆρε ὅταν μοῦ ἔλεγε “Ἀπόψε!” Ἴσως ἐκείνη ἔρθει νὰ μὲ ξεγητέψει. Τί ὁμορφο κρεβάτι, καὶ μέσα σ’ αὐτὸ τὸ ὁμορφο φανάρι!... Σίγουρα ἰδέα μιᾶς Φλωρεντινῆς!»

Υπάρχουν μερικοὶ πλούσιοι ὀργανισμοὶ πάνω στοὺς ὁποίους ἡ εὐτυχία ἢ ἡ ἀκραία δυστυχία προκαλεῖ μιὰν αἰσθησὴ νάρκης. Ἔτσι, πάνω σ’ ἓναν νέο, ἀρκετὰ ἱκανὸ νὰ ἐξιδανικεύσει μιὰν ἐρωμένην σὲ σημεῖο ποὺ νὰ μὴ βλέπει πιά σ’ αὐτὴ καθόλου τὴ Γυναίκα, ἡ ἀπόκτηση μιᾶς ξαφνικῆς κληρονομιάς θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχει τὴν ἐπίδραση μιᾶς ἰσχυρῆς δόσης ὀπιου. Ὅταν ὁ πρίγκιπας ἤπιε ὀλόκληρο τὸ μπουκάλι τοῦ Πορτό κι ἔφαγε τὸ μισὸ ψάρι καὶ λίγα κομμάτια τοῦ γαλλικοῦ πατέ, ἔνιωσε τὴ σφοδρὴ ἐπιθυμία νὰ ξαπλώσει. Ἴσως ἦταν κάτω ἀπ’ τὴν ἐπίδραση μιᾶς διπλῆς μέθης. Σήκωσε μόνος του τὸ σκέπασμα, ἐτοίμασε τὸ κρεβάτι, ξεντύθηκε σ’ ἓνα πολὺ κομψὸ μπουντουάρ καὶ ξάπλωσε γιὰ νὰ συλλογιστεῖ τὴν τύχη του.

«Ἐσχάσα τὸν καημένο τὸν Καρμανιόλα, ἀλλὰ ὁ μάγειράς μου καὶ ἡ οἰκονόμος μου θὰ τὸν φροντίσουν».

Ἐκείνη τῇ στιγμῇ, μιὰ καμαριέρα μπῆκε παιχνιδιάρικα τραγουδώντας μιὰν ᾠδα ἀπὸ τὸν Κουρρέα τῆς Σεβίλλης. Ἐρίξε πάνω σὲ μιὰ καρέκλα κάτι γυναικεῖα ροῦχα, νυχτικά καὶ πενιουάρ, μονολογώντας: «Νά τους κιόλας ποὺ γυρίζουν!»

Πράγματι σὲ λίγο ἦρθε μιὰ νέα γυναίκα ντυμένη ἀλλὰ γαλλικά, καὶ θὰ μποροῦσε νὰ τὴν πάρει κανεὶς γιὰ τὸ πρότυπο κάποιας καταπληκτικῆς ἐγγλέζικης γκραβούρας, ἐμπνευσμένης γιὰ ἓνα *Forget-me-not*, ἓνα *Belle assemblée*, ἢ ἓνα *Book of beauty*.³² Ὁ πρίγκιπας ἀνατρίχιασε ἀπὸ τρόμο καὶ χαρά, γιατί, ὅπως ξέρετε, ἀγαποῦσε τὴ Μασιμίλα. Λοιπόν, παρὰ τὴν πίστη ἀγάπης ποὺ τὸν κατάκαιγε —μιὰ πίστη ποὺ ἄλλοτε στάθηκε πηγὴ ἐμπνευσης γιὰ κάποιους πίνακες στὴν Ἰσπανία, γιὰ Μαντόνες στὴν Ἰταλία, γιὰ ἀγάλματα τύπου Μιχαὴλ Ἀγγελου, γιὰ τὶς πόρτες τοῦ Βαπτιστηρίου στὸν Γκιμπέρτι—, ἡ Ἡδονὴ τὸν εἶχε τυλίξει στὰ δίχτυα της καὶ ὁ πόθος τὸν ἀναστάτωνε, χωρὶς ν' ἀπλώνει στὴν καρδιά του ἐκείνη τὴ ζεστή, αἰθέρια οὐσία ποὺ μόνο ἓνα βλέμμα ἢ μιὰ λέξη τῆς Κατανέο τοῦ μετάγγιζε. Ἡ ψυχὴ του, ἡ καρδιά του, ἡ λογικὴ του, ὅλη ἡ βούλησή του ἐναντιώνονταν στὴν Ἀπιστία· ὅμως ἡ βάνουση καὶ ἄστατη Ἀπιστία κυριάρχησε στὴν ψυχὴ του. Αὕτῃ ἡ γυναίκα δὲν ἦρθε μόνη της.

Ὁ πρίγκιπας διέκρινε ἓνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ πρόσωπα ποὺ τὰ θαυμάζει κανεὶς στὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ δὲν

32. Τίτλοι ἀπὸ διάσημα λευκώματα, κομψὰ ἄλμπουμ μὲ πλούσια εἰκονογράφηση, πολὺ τῆς μόδας ἐκείνη τὴν ἐποχὴ στὴν Ἀγγλία.

τὰ πιστεύει ὅταν τὰ συναντᾷ στὴ φαντασιακὴ τους διά-
 σταση μιᾶς, λίγο ἢ πολύ, λογοτεχνικῆς περιγραφῆς. Ὅπως
 τῶν Ναπολιτάνων, ἡ ἐνδυμασία τοῦ ἀγνώστου συνθέτο-
 νταν ἀπὸ πέντε χρώματα, ἐὰν βέβαια δεχτοῦμε σὰν χρω-
 μα τὸ μαῦρο τοῦ καπέλου του: τὸ παντελόνι ἦταν λαδί,
 τὸ κόκκινο γιλέκο του μὲ τὰ χρυσὰ κουμπιὰ ἄστραφτε,
 ἡ ρεντικότα ἔφτανε πρὸς τὸ πράσινο καὶ ἡ πουκαμίσα
 του κιτρίνιζε. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος σὰν νὰ εἶχε σκοπὸ του
 νὰ δικαιώσῃ τὸν Ναπολιτάνο ποὺ ὁ Τζερόλαμο³³ βγάζει
 πάντα στὴ σκηνὴ τοῦ θεάτρου του μὲ μαριονέτες. Τὰ
 μάτια του ἔμοιαζαν γυάλινα. Ἡ μύτη σὰν ἄσος σπαθι
 ἐξεῖχε τρομερά. Ἡ μύτη κάλυπτε, ἄλλωστε, μὲ συστο-
 λὴ μιὰ τρύπα ποὺ θὰ ἦταν προσβλητικὸ γιὰ ἓναν ἄνθρω-
 πο νὰ τὴν πεῖ κανεὶς στόμα, κι ἀπ' ὅπου πρόβαλλαν τρεῖς
 ἢ τέσσερις ἄσπρες ἐπάλξεις προικισμένες μὲ δυνατότη-
 τα κίνησης, ποὺ ἔμπαιναν ἀπὸ μόνες τους ἢ μία μέσα
 στὴν ἄλλη. Τὰ ἄφτια γέρνανε ἀπὸ τὸ ἴδιο τους τὸ βάρος
 καὶ ἔκαναν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο νὰ μοιάζῃ περιέργως μὲ
 σκύλο. Τὸ δέρμα σχεδὸν μελανί, λὲς καὶ κάποιος Ἴπ-
 ποκράτης εἶχε προστάξῃ νὰ τοῦ ἐνσταλάξουν στὸ αἷμα
 διάφορες μεταλλικὲς οὐσίες. Τὸ αἰχμηρὸ μέτωπο, μὲ κολ-
 λημένα τὰ ἐλάχιστα μαλλιά ποὺ ἔπεφταν σὰν νήματα
 ἀπὸ φρεσκοχυμένο γυαλί, ἔστεφε μὲ κοκκινωπὰ ἐξογκώ-
 ματα ἓνα συνοφρυωμένο πρόσωπο. Τέλος, ἂν καὶ ἀδύ-
 νατος μὲ κανονικὸ ἀνάστημα, ὁ κύριος αὐτὸς εἶχε χέρια
 μακριὰ καὶ φαρυδιὲς ὠμοπλάτες. Παρ' ὅλη αὐτὴ τὴ φρίκη
 κι ἐνῶ θὰ τὸν κάνατε ἐβδομήντα χρόνων, δὲν τοῦ ἔλει-

33. Τὸ θέατρο μαριονέτας ἦταν διάσημο στὸ Μιλάνο.

πε κάποια κυκλώπεια άρχοντιά· είχε τρόπους άριστοκρατικούς και μέσα στο βλέμμα τή σιγουριά του πλούσιου. Όποιοσδήποτε θα είχε το κουράγιο να τον παρατηρήσει, θα έβλεπε ότι ή ιστορία του ήταν γραμμένη μέσα από τα πάθη αυτού του εύγενικοϋ άργιλου που γίνηκε λάσπη. Θα διακρίνατε τότε τον μεγάλο άρχοντα πού, όντας πλούσιος από νέος, είχε πουλήσει το κορμί του στην Κραιπάλη για να γευτεί άκραϊες ήδονές. Ή Κραιπάλη είχε καταστρέψει τήν ανθρώπινη φύση και τήν είχε αλλάξει, για δική της χρήση. Χιλιάδες μποτίλιες είχαν περάσει κάτω από τις άναψοκοκκινισμένες άψίδες αυτής τής αλλόκοτης μύτης, σκάβοντας τήν κοίτη τους, κι είχαν αφήσει το άπομεινάρι τους πάνω στα χείλη. Άτέλειωτες έξαντλητικές ώρες χώνεψης είχαν παρασύρει τα δόντια. Τα μάτια είχαν ξεθωριάσει μες στο φώς τής πράσινης σόχας. Το αίμα είχε κορεστεί από άκάθαρτα στοιχεία που είχαν αλλοιώσει το νευρικό σύστημα. Ή πάλη τής χώνεψης είχε ρουφήξει τήν εύφυΐα. Τέλος, ό έρωτας είχε φθείρει τήν πλούσια κόμη που είχε όταν ήταν νέος.³⁴ Σάν άπληστος κληρονόμος, το κάθε βίτσιο είχε το μερτικό του στο ζωντανό αυτό πτώμα. Όταν παρατηρεϊ κανείς τή φύση, ανακαλύπτει σ' αυτήν τή χλεύη μιās ανώτερης ειρωνείας· λόγου χάρη, τοποθετεί βατράχια δίπλα σε λουλούδια, όπως ήταν ό δούκας δίπλα σ' αυτό το ρόδο τής άγάπης.

34. Ή θεωρία ότι ή φαλάκρα προέρχεται από υπερβολική σεξουαλικότητα συναντιέται συχνά στον Μπαλζάκ, που τή δανείστηκε από τον Johann Kaspar Lavater.

«Άγαπητέ μου δούκα, θα θέλατε να παίζετε βιολι απόψε;» είπε ή γυναίκα, λύνοντας τὸ κορδόνι καὶ ἀφηνοντας νὰ πέσει μιὰ θαυμάσια κουρτίνα στὴν πόρτα.

«Νὰ παίζει βιολί;» ἐπανέλαβε ὁ πρίγκιπας Ἑμίλιο. «Τί θέλει νὰ πεῖ ή κυρία; Πῶς κατάντησαν τὸ παλάτι μου; Εἶμαι ξύπνιος; Νά με στὸ κρεβάτι αὐτῆς τῆς γυναίκας ποὺ πιστεύει ὅτι βρίσκεται στὸ σπίτι της! Βγάζει τὴν κάπα της! Εἶμαι λοιπὸν σὰν τὸν Βεντραμίν, ζαλισμένος ἀπὸ τὸ ὄπιο; Καὶ μήπως βρίσκομαι στὴ μέση ἐνὸς ἀπὸ τὰ ὄνειρά του, ὅπου βλέπω τὴ Βενετία ὅπως ἦταν τριακόσια χρόνια πρὶν;»

Καθισμένη μπροστὰ στὸν καθρέφτη ποὺ φωτιζόταν μὲ κεριά, ή ἀγνωστή ἐβγάζε τὰ κοσμήματά της μὲ τὸν πιὸ φυσικὸ τρόπο τοῦ κόσμου.

«Καλέστε τὴν Τζούλια, ἀνυπομονῶ νὰ γδυθῶ».

Ἐκείνη τὴ στιγμή ὁ δούκας εἶδε τὸ μισοφαγωμένο δεῖπνο, κοίταξε γύρω στὸ δωμάτιο καὶ εἶδε τὸ παντελόνι τοῦ πρίγκιπα ἀπλωμένο σὲ μιὰ πολυθρόνα δίπλα στὸ κρεβάτι.

«Δὲν θὰ παίζω βιολι οὔτε ἀπόψε οὔτε αὔριο οὔτε ποτέ, Κλαρίνα», φώναξε ὀργισμένος. «Δὲν θὰ παίζω βιολι οὔτε ἀπόψε οὔτε αὔριο οὔτε ποτέ...»

«Τά, τά, τά, τά!» τραγούδησε ή Κλαρίνα πάνω στὴν ἴδια νότα, περνώντας κάθε φορὰ ἀπ' τὴ μία ὀκτάβα στὴν ἄλλη μὲ τὴν εὐλυγισία τοῦ ἀηδονιοῦ.

«Παρὰ τὴν ἐξάισια φωνή σας, ποὺ θὰ ἔκανε τὴν Ἀγία Κλαίρη, τὴν προστάτιδά σας, νὰ ζηλέψει καὶ τὸ Χριστὸ νὰ σᾶς ἐρωτευθεῖ, παραεῖστε ἀναιδής, κυρία τσούλα!»

«Δὲν μ' ἔχετε ἀναθρέψει γιὰ ν' ἀκούω παρόμοιες λέξεις», εἶπε ἐκείνη περήφανα.

«Μήπως σᾶς ἀνέθρεψα γιὰ νὰ κρύβετε ἕναν ἄντρα στὸ κρεβάτι σας; Δὲν ἀξίζετε οὔτε τὴ γενναιοδωρία μου οὔτε τὸ μίσος μου».

«Ἕνας ἄντρας στὸ κρεβάτι μου!» ἀναφώνησε ἡ Κλαρίνα, γυρίζοντας ἀπότομα.

«Καὶ ὁ ὅποιος μὲ κάθε ἀνεση καταβρόχθισε τὸ δεῖπνο μας, σὰν νὰ βρισκόταν στὸ σπίτι του», ἐπανέλαβε ὁ δούκας.

«Μά, δὲν βρίσκομαι στὸ σπίτι μου;» ἀναφώνησε ὁ Ἑμίλιο. «Εἶμαι ὁ πρίγκιπας τοῦ Βαρέζε, αὐτὸ τὸ παλάτι εἶναι δικό μου».

Λέγοντας αὐτὰ τὰ λόγια, ὁ Ἑμίλιο ἀνακάθισε στὸ κρεβάτι καὶ ἄφησε νὰ φανεῖ τὸ ὠραῖο βενετσιάνικο κεφάλι του ἀνάμεσα στὰ ἀφράτα κλινოსκεπάσματα. Στὴν ἀρχὴ ἡ Κλαρίνα ξέσπασε σ' ἕνα ὑστερικό γέλιο ἀπὸ αὐτὰ ποὺ πιάνουν τὰ νεαρὰ κορίτσια ὅταν τοὺς τυχαίνει κάτι κωμικὸ ἔξω ἀπὸ κάθε πρόβλεψη. Αὐτὸ τὸ γέλιο κόπηκε μαχαίρι μόλις πρόσεξε τὸν νεαρὸ ἄντρα πού, πρέπει νὰ ποῦμε, διέθετε ἀξιοσημείωτη ὁμορφιὰ ἀλλὰ ἐλάχιστα ροῦχα· ἡ ἴδια λύσσα ποὺ δάγκωνε τὸν Ἑμίλιο ἔπιασε καὶ τὴν ἴδια, καὶ καθὼς δὲν εἶχε ἀγαπήσει ποτέ της, καμιὰ λογικὴ δὲν συγκρατοῦσε πιά τὴν ἀχαλίνωτη φαντασία τῆς ἐρωτευμένης Σικελῆς.

«Ἐὰν αὐτὸ τὸ παλάτι εἶναι τὸ παλάτι τῶν Μέμι, ἡ γαληνοτάτη ὑψηλότης σας θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχει τὴν εὐγενὴ καλοσύνη νὰ ἀποχωρήσει», εἶπε ὁ δούκας μὲ τὸ ψυχρὸ καὶ εἰρωνικὸ ὕφος τοῦ πολιτισμένου ἀνθρώπου. «Ἐδῶ βρίσκομαι στὸ σπίτι μου...»

«Μάθετε, κύριε δούκα, ὅτι βρίσκεστε στὸ δωμάτιό μου καὶ ὄχι στὸ σπίτι σας», εἶπε ἡ Κλαρίνα βγαίνοντας

ἀπὸ τὸ λήθαργό της. «Ἐὰν ἔχετε ὑποψίες γιὰ τὴν ἀρετή μου, σᾶς παρακαλῶ νὰ μοῦ ἀφήσετε τὰ εὐεργετήματα τοῦ κρίματός μου...»

«Ὑποψίες! Καλύτερα πεῖτε βεβαιότητες, μικρή μου...»

«Σᾶς τ' ὀρκίζομαι», ἀνταπάντησε ἡ Κλαρίνα, «εἶμαι ἀθώα».

«Μὰ τί βλέπω ἐκεῖ στὸ κρεβάτι;» εἶπε ὁ δούκας.

«Ἄχ, γερο-μάγε! Ἐὰν πιστεύεις σ' αὐτὸ ποὺ βλέπεις περισσότερο ἀπὸ αὐτὸ ποὺ σοῦ λέω, τότε δὲν μ' ἀγαπᾷς. Ἄντε πῆγαινε καὶ μὴ μοῦ σπᾷς ἄλλο τ' ἀφτιά με ἀκοῦς; Βγεῖτε, κύριε δούκα! Αὐτὸς ὁ νεαρὸς πρίγκιπας θὰ ἐπιστρέψει τὸ ἑκατομμύριο ποὺ σᾶς κοστίζω, ἂν ἐπιμένετε».

«Δὲν θὰ ἐπιστρέψω τίποτα», εἶπε χαμηλόφωνα ὁ Ἑμίλιο.

«Ἐ, δὲν ἔχουμε νὰ ἐπιστρέψουμε τίποτα, εἶναι λίγο τὸ ἓνα ἑκατομμύριο γιὰ νὰ ᾗχει κανεὶς τὴν Κλαρίνα Τίντι ὅταν εἶναι τόσο ἄσχημος. Ἄντε βγεῖτε ἔξω», εἶπε στὸν δούκα, «μὲ ξαποστείλατε, κι ἐγὼ μὲ τὴ σειρά μου σᾶς ξαποστελνω, εἴμαστε πάτσι».

Στὴν κίνηση τοῦ γερο-δούκα, ποὺ φαινόταν σὰν νὰ ᾔθελε νὰ ἐναντιωθεῖ σ' αὐτὴ τὴν προσταγή, ἡ Τίντι, σὲ μιὰ στάση ἀντάξια τοῦ ρόλου τῆς Σεμίραμης,³⁵ ποὺ τὴν εἶχε κάνει πασίγνωστη σὰν πριμαντόνα, χύμηξε πάνω στὸν γερο-πίθηκο καὶ τὸν πέταξε ἔξω.

35. Ἡ Σεμίραμης (*Semiramide*) εἶναι ἔργο τοῦ Ροσίνι ποὺ ὁ συνθέτης τὸ ἔγραψε τὸ 1823. Ἡ ὑπόθεση ὅμως τῆς *Μασιμίλια Ντόνι* υποτίθεται ὅτι ἐξελίσσεται τὸ 1820 — ἄρα ὑπάρχει ἓνας ἀναχρονισμὸς τοῦ Μπαλζάκ.

«'Αν δὲν μ' ἀφήσετε ἡσυχῇ ἀπόψε, δὲν θὰ ξαναἰδω-
θοῦμε ποτέ. Τὸ δικό μου ποτέ ἰσχύει περισσότερο ἀπὸ
τὸ δικό σας», τοῦ εἶπε.

«*Ἡσυχῇ*», ἐπανέλαβε ὁ δούκας, ἀφήνοντας νὰ τοῦ
ξεφύγει ἓνα πικρὸ γέλιο, «μοῦ φαίνεται, γλυκιὰ λατρεία
μου, πὼς σᾶς ἀφήνω *agitata*».³⁶

Ὁ δούκας βγῆκε. Ἡ δειλία του δὲν ξάφνιασε κα-
θόλου τὸν Ἑμίλιο. Ὅλοι ὅσοι ἔχουν ἐθιστεῖ σὲ κάποιον
ἰδιαίτερο τρόπο, ἐπιλεγμένο μέσα ἀπ' ὅλα τὰ εἶδη τοῦ
ἔρωτα καὶ ποὺ ταιριάζει στὴ φύση τους, ξέρουν ὅτι κα-
μιὰ νουθεσία δὲν ἀναχαιτίζει τὸν ἄνθρωπο ποὺ τὸ πάθος
τοῦ ἔχει γίνεи συνήθεια. Ἡ Τίντι τινάχτηκε σὰν ἐλαφά-
κι ἀπ' τὴν πόρτα στὸ κρεβάτι.

«Πρίγκιπας, φτωχός, νέος κι ὁμορφος, μὰ μοιάζει
μὲ παραμῦθι!...» εἶπε.

Ἡ Σικελὴ θρονιάστηκε στὸ κρεβάτι μὲ μιὰ χάρη
ποὺ θύμιζε τὴν ἀνεπιτήδευτη ἐγκατάλειψη τοῦ ζώου, τὴν
παράδοση τοῦ φυτοῦ στὸν ἥλιο ἢ τὴν κίνηση τοῦ βάλς
ποὺ μ' αὐτὴν τὰ κλαδιὰ παραδίδονται λικνιστικά στὸν
ἄνεμο. Ξεκουμπώνοντας τὰ μανικετόκουμπα τοῦ φορέ-
ματός της, ἄρχισε νὰ τραγουδᾷ, ὅχι πιά μὲ τὴ φωνὴ ποὺ
προοριζόταν γιὰ τὰ χειροκροτήματα τοῦ Φενίτσε, ἀλλὰ
μὲ μιὰ φωνὴ ἀναστατωμένη ἀπὸ τὸν πόθο. Τὸ τραγούδι
ἦταν μιὰ αὔρα ποὺ μετέφερε στὴν καρδιά τὰ χάδια τῆς
ἀγάπης. Κρυφοκοίταζε τὸν Ἑμίλιο, ὅμοια ταραγμένο,
γιατὶ αὐτὴ ἡ γυναίκα τοῦ θεάτρου δὲν εἶχε πιά τὴν ἴδια
τόλμη ποὺ ξάναβε τὸ βλέμμα, τὴ χειρονομία, τὴ φωνή,

36. *Ἡσυχῇ* (*tranquilla*) καὶ *agitata* (*ταραγμένη*): μουσικοὶ
ἄνθρωποι ποὺ ὁ Μπαλζάκ τοὺς χρησιμοποιεῖ γιὰ τὸ λογοπαίγνιό του.

ὅταν ξαπόστελνε τὸν δούκα· ὄχι, ἦταν ταπεινὴ σὰν μιὰ ἐρωτευμένη ἑταίρα. Γιὰ νὰ φανταστεῖ κανεὶς τὴν Τίντι, θὰ ἔπρεπε νὰ ᾽χει δεῖ μιὰ ἀπ' τὶς μεγαλύτερες Γαλλίδες τραγουδίστριες³⁷ στὸ ντεμποῦτο τῆς στὸ *Φατζολέτο*, μιὰ ὅπερα τοῦ Γκαρθία³⁸ ποὺ οἱ Ἰταλοὶ εἶχαν ἀνεβάσει τότε στὸ θέατρο τῆς ὁδοῦ Λουβουά. Ἦταν τόσο ὁμορφη, ποὺ ἓνας δύστυχος σωματοφύλακας, μὴ κατορθώνοντας νὰ βρεῖ ἀνταπόκριση στὸ αἶσθημά του, αὐτοκτόνησε ἀπὸ ἀπελπισία. Ἡ πριμαντόνα τοῦ Φενίτσε διέθετε τὴν ἴδια λεπτότητα ἔκφρασης, τὴν ἴδια κομψότητα, τὴν ἴδια νιότη· ἀλλὰ ὑπερτεροῦσε στὸ ζεστὸ σικελικὸ χρῶμα, ποὺ χρύσιζε τὴν ὁμορφιά τῆς· ἔπειτα ἡ φωνὴ τῆς ἦταν πιὸ μεστή, καὶ εἶχε τέλος αὐτὸν τὸν σεπτὸ ἀέρα ποὺ διακρίνει τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς Ἰταλίδας γυναίκας. Ἡ Τίντι, ποὺ τὸ ὄνομά τῆς εἶχε τόσο μεγάλη ὁμοιότητα μὲ τὸ ψευδώνυμο τῆς Γαλλίδας τραγουδίστριας, ἦταν δεκαεφτὰ ἐτῶν καὶ ὁ καημένος ὁ πρίγκιπας εἴκοσι τριῶν. Ποιὸ παιγνῶδες χέρι ἔριξε ἔτσι τὴ φωτιά πλάι στὴν πυρίτιδα; Μιὰ κάμαρα ποὺ μοσχοβολοῦσε, ντυμένη μὲ μετὰξι στὸ χρῶμα τῆς σάρκας, φωτισμένη μὲ ζωηρὰ κεριά, ἓνα κρεβάτι μὲ δαντέλες, ἓνα σιωπηλὸ παλάτι. Βενετία! Δυὸ νεαρὰ ἄτομα, δυὸ ὁμορφιές! Ὅλες οἱ συγκυρίες παροῦσες! Ὁ Ἐμίλιο ἄρπαξε τὸ παντελόνι του, πῆδηξε ἀπ' τὸ κρεβάτι, κρύφτηκε στὴν τουαλέτα, ξαναντύθηκε, βγῆκε καὶ κατευθύνθηκε βιαστικὰ πρὸς τὴν πόρτα.

37. Ἐννοεῖ τὴ Λὸρ-Τσιντί Νταμορό, τὴν ἐπιλεγόμενη Τσιντί, ποὺ ἔκανε τὸ ντεμποῦτο τῆς στὸ θέατρο τὸ 1819 στὸ Παρίσι.

38. Ἡ ὅπερα τοῦ Manuel Garcia *Il Fazzoletto* παραστάθηκε στὸ Παρίσι τὸ 1820.

Νά τί εἶπε μέσα του ἐνῶ ξανάπαιρνε τὰ ροῦχα του: «Μασιμίλα, γλυκιὰ κόρη τῶν Ντόνι, σ' αὐτούς ποὺ ἡ ἰταλικὴ ὁμορφιά διατηρήθηκε ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ, ἐστὶ ποὺ σὲ τίποτα δὲν ὑστερεῖς ἀπὸ τὸ πορτρέτο τῆς Μαρ-γαρίτας,³⁹ ἓναν ἀπὸ τοὺς σπάνιους πίνακες ποὺ τὸν ζω-γράφησε ὁλόκληρον ὁ Ραφαέλο πρὸς δόξαν του! Ὁμορφη καὶ ἀγνή κυρὰ τῶν λογισμῶν μου, δὲν θὰ 'ταν ἀπόδειξη ὅτι σοῦ ἀξιζῶ, ἂν σωθῶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ βάραθρο τῶν λου-λουδιῶν; Θὰ 'μουν πιὰ ἀντάξιός σου ἂν θὰ βεβήλωνα μιὰ ὀλάκερη καρδιά γιὰ σένα; Ὁχι, δὲν θὰ πέσω σ' αὐτὴ τῇ χυδαία παγίδα ποὺ μοῦ στήνουν οἱ ἀναστατωμένες αἰσθήσεις μου. Σ' αὐτὸ τὸ κορίτσι ὁ δούκας καὶ σ' ἐμένα ἡ δούκισσά μου». Τῇ στιγμῇ ποὺ ἀνασέκωνε τὴν κουρ-τίνα τῆς πόρτας, ἄκουσε ἓναν βαθὺ ἀναστεναγμό. Αὐτὸς ὁ ἥρωικὸς ἐραστὴς γύρισε, εἶδε τὴν Τίντι, ποὺ μὲ τὸ πρό-σωπο κρυμμένο στὸ κρεβάτι ἔπνιγε τ' ἀναφιλητά της. Θὰ τὸ πιστεύατε; Ἡ τραγουδίστρια ἦταν πῶς ὁμορφη γο-νατιστὴ, μὲ τὸ πρόσωπο κρυμμένο, παρὰ μπερδεμένη καὶ μὲ τὸ πρόσωπο νὰ λάμπει. Τὰ λυτὰ μαλλιά της πάνω στοὺς ὤμους, ἡ στάση τῆς Μαγδαληνῆς, ἡ ἀταξία τῶν σκισμένων ρούχων της, ὅλα τὰ εἶχε συνθέσει ὁ διάβολος, πού, τὸ ξέρετε, εἶναι μεγάλος κολορίστας. Ὁ πρίγκιπας ἔπιασε ἀπ' τὴ μέση τὴν ἄμοιρη Τίντι, ποὺ τοῦ ξέφυγε σὰν αἶλουρος καὶ τυλίχτηκε γύρω ἀπὸ τὸ ἓνα του πόδι, ὅπου ἔνιωσε νὰ τὸν πιέζει μαλακὰ μιὰ ἀξιολάτρευτη σάρκα.

39. Ὁ Μπαλζάκ θαύμασε στὴ Φλωρεντία τὸ πορτρέτο τῆς Μαργαρίτας Ντόνι τοῦ Ραφαέλο, ποὺ ἔβρισκε ὅτι μοιάζει μὲ τὴν κυρία Χάνσκα. Γι' αὐτὸ ἴσως ἔδωσε στὴν ἥρωίδα του αὐτὸ τὸ ὄνο-μα κι αὐτὴ τὴν καταγωγὴ, ποὺ ἀρχικὰ δὲν εἶχε σκεφτεῖ καθόλου.

«Θὰ μοῦ ἐξηγήσεις», εἶπε μετακινώντας τὸ πόδι του γιὰ νὰ τὸ ἐλευθερώσει ἀπ' τὴν κοπέλα, «πῶς βρέθηκες στὸ παλάτι μου; Πῶς ἐγὼ ὁ δύστυχος Ἑμίλιο Μέμι...»

«Ἑμίλιο Μέμι!» ἀναφώνησε ἡ Τίντι καθὼς ἀνασηκώθηκε, «μὰ ἔλεγες πῶς ἦσουν πρίγκιπας».

«Πρίγκιπας ἀπὸ χτές».

«Ἀγαπᾶς τὴν Κατανέο!» εἶπε ἡ Τίντι βυθομετρώντας τον.

Ὁ δύστυχος Ἑμίλιο ἔμεινε ἄφωνος βλέποντας τὴν πριμαντόνα νὰ χαμογελᾷ μέσ' ἀπ' τὰ δάκρυά της.

«Ἡ ὑψηλότης σας ἀγνοεῖ ὅτι ἐκεῖνος ποὺ με σπούδασε γιὰ τὸ θέατρο, ὅτι αὐτὸς ὁ δούκας... εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Κατανέο, καὶ ὅτι ὁ φίλος σας ὁ Βεντραμίν, πιστεύοντας ὅτι ἐξυπηρετεῖ τὰ δικὰ σας συμφέροντα, τοῦ νοίκιασε γιὰ χίλια σκουῖδα τὸ παλάτι αὐτό, γιὰ ὅσο καιρὸ θὰ ἔχω ἐγὼ συμβόλαιο μὲ τὸ Φενίτσε. Ἀγαπημένο Ἰνδαλμα τοῦ πόθου μου», τοῦ εἶπε, πιάνοντας τὸ χέρι του καὶ τραβώντας τον κοντά της, «γιατί ἀποφεύγεις τὴ γυναίκα ποὺ τόσοι ἄντρες θὰ τσακίζονταν νὰ τὴν ἀποκτήσουν; Ὁ ἔρωτας, βλέπεις, θὰ ἔναι πάντα ἔρωτας. Εἶναι παντοῦ ὁ ἴδιος ὁ ἑαυτός του, εἶναι ὅπως ὁ ἥλιος τῆς ψυχῆς μας, ζεσταίνεται κανεὶς ὅπου ἐκεῖνος λάμπει, καὶ εἴμαστε ἐμεῖς στὸ καταμεσήμερό του. Ἐάν, αὔριο, δὲν μείνεις εὐχαριστημένος, σκότωσέ με! Ἀλλὰ θὰ ζήσω, ἄχ, ναί! Γιατὶ εἶμαι σπαραχτικὰ ὁμορφη».

Ὁ Ἑμίλιο ἀποφάσισε νὰ μείνει. Ὅταν συγκατένεψε μὲ μιὰ κίνηση τοῦ κεφαλιοῦ του, ἡ χαρὰ ποὺ ἔκανε τὴν Τίντι νὰ σκιρτήσῃ τοῦ φάνηκε ὅτι φωτιζόταν μὲ μιὰ σπύθα ποὺ βγῆκε ἀπ' τὴν κόλαση. Ποτὲ ὁ ἔρωτας δὲν εἶχε πάρει στὰ μάτια του μιὰν ἐκφραση τόσο μεγαλειώ-

δη. Ἐκείνη τῇ στιγμῇ ἀκούστηκε τὸ δυνατὸ σφύριγμα τοῦ Καρμανιόλα.

«Τί νὰ μὲ θέλει αὐτός;» σκέφτηκε ὁ πρίγκιπας.

Νικημένος ἀπ' τὸν ἔρωτα, ὁ Ἐμίλιο δὲν ἄκουγε πιὰ καθόλου τὰ συνεχῆ σφυρίγματα τοῦ Καρμανιόλα.

Ἐὰν δὲν ἔχετε ταξιδέψει στὴν Ἑλβετία, θὰ διαβάσετε, ἴσως, μ' εὐχαρίστηση αὐτὴ τὴν περιγραφή, κι ἂν πάλι ἔχετε σκαρφαλώσει στὶς Ἀλπεις τῆς, θὰ θυμηθεῖτε μὲ συγκίνηση ἐκείνη τὴν περιπέτειά σας. Σ' αὐτὴ τὴν ὑπέροχη χώρα, στὴν καρδιὰ ἐνὸς βράχου σκισμένου στὰ δύο ἀπὸ ἓνα φαράγγι φαρδὺ ὅσο ἡ λεωφόρος Νεϊγὶ στὸ Παρίσι, ἀλλὰ κούφιο μερικὲς ἑκατοντάδες ὀργιές καὶ ραγισμένο μὲ χαράδρες,⁴⁰ ἀπαντιέται ἓνα ρυάκι ποὺ κυλάει εἴτε ἀπ' τὸ Σέν-Γκοτάρ εἴτε ἀπ' τὸ Σιμπλόν, ἀπὸ κάποια κορυφὴ τῶν Ἀλπεων, ποὺ βρίσκει μιὰ βαθιὰ στέρνα, βαθιὰ κι ἐγὼ δὲν ξέρω πόσα πόδια, μακριὰ καὶ πλατιά ἀρκετὲς ὀργιές, περιτριγυρισμένη ἀπὸ τετράγωνα φαγωμένου γρανίτη, ποὺ πάνω τους βλέπεις λιβάδια κι ἀνάμεσα τους ψηλόλιγνα ἔλατα καὶ γιγάντια σκλῆθρα, νὰ συνυπάρχουν μὲ ἀγριοφράουλες καὶ βιολέτες· καμιά φορὰ πέφτεις πάνω σ' ἓνα σαλὲ μὲ παράθυρα ἀπ' ὅπου προβάλλει τὸ δροσερὸ πρόσωπο κάποιας ξανθοῦς Ἑλβετίδας· κατὰ τίς διαθέσεις τοῦ οὐρανοῦ, τὸ νερὸ αὐτῆς τῆς στέρνας παίρνει χρῶμα γαλάζιο ἢ πράσινο, ἓνα γαλάζιο σὰν τοῦ σάπφειρου, ἓνα πράσινο σὰν τὸ σμαράγδι. Ἐ, λοιπόν, γιὰ τὸν πιὸ ἀμέριμνο ταξιδευτὴ, γιὰ τὸν πιὸ βια-

40. Ὁ Μπαλζάκ ἐδῶ ἔχει στὸ νοῦ του τὴ Γέφυρα τοῦ Διαβόλου (Pont-du-Diable), στὸ δρόμο τοῦ Σέν-Γκοτάρ (Saint-Gothard).

στικό διπλωμάτη, για τὸν πιὸ ἀγαθὸ μπακάλη, τίποτε ἄλλο δὲν ἀντιπροσωπεύει τὴν ἰδέα τοῦ βάθους, τῆς ἡρεμίας, τῆς ἀπεραντοσύνης, τῆς ἐπουράνιας στοργῆς, τῆς αἰώνιας εὐτυχίας ὅσο αὐτὸ τὸ ὑγρὸ διαμάντι ἀπὸ χιόνι, ποὺ κατεβαίνει ἀπ' τὶς πιὸ ψηλές Ἀλπεῖς, κυλάει σὲ λαγαρὸ νερό, μέσα ἀπὸ ἓνα φυσικὸ αὐλάκι, κρυμμένο κάτω ἀπ' τὰ δέντρα, σκαμμένο στὸ βράχο, κι ἀπ' ὅπου εἰσρέει στὸ κύκλωμα· γλιστράει τόσο γλυκά, ὥστε δὲν ρυτιδώνει τὴν ἐπιφάνεια ὅπου μιὰ διερχόμενη ἄμαξα μπορεῖ νὰ ἀντικαθρεφτίζεται. Καὶ τώρα ὁ ἄμαξας δίνει δυὸ καμτσικιές στὰ ἄλογα! Προσπερνώντας ἓνα βράχο, διασχίζεις μιὰ γέφυρα: ξαφνικὰ ἀκοῦς νὰ μουγκρίζει μιὰ τρομαχτικὴ συμφωνία ἀπὸ καταρράχτες ποὺ ὁρμοῦν ὁ ἓνας πάνω στὸν ἄλλον. Ὁ χεῖμαρρος, ξεφεύγοντας μ' ἓνα θηριῶδες σάλτο, σπάζει σὲ εἴκοσι κομμάτια, τσακίζεται πάνω σὲ χίλιες κοτρώνες, σπάει σὲ ἑκατὸ δέσμες ποὺ ἀστράφτουν καθὼς πέφτουν πάνω σ' ἓνα βράχο ποὺ ἔχει ξεκοπεῖ ἀπὸ τὴν πιὸ ψηλὴ βουνοκορφὴ καὶ δεσπόζει πάνω ἀπ' τὴν κοιλάδα, πέφτοντας ἀκριβῶς στὸ κέντρο αὐτοῦ τοῦ δρόμου ποὺ τὸν ἀνοιξε δυναμικὰ τὸ νιτρικὸ ὕδρογόνο, τὸ πιὸ ἀξιοσέβαστο ἀπ' ὅλες τὶς ἐκρηκτικὲς ὕλες.

Ἄν συλλάβατε σωστά αὐτὸ τὸ τοπίο, θὰ βρεῖτε σ' αὐτὸ τὸ ἥσυχο νερὸ τὴν εἰκόνα τοῦ ἔρωτα τοῦ Ἐμίλιο γιὰ τὴ δούκισσα, καὶ στοὺς καταρράχτες ποὺ ροβολοῦν σὰν κοπάδι πρόβατα μιὰν εἰκόνα τῆς ἐρωτικῆς του νύχτας μὲ τὴν Τίντι. Καταμεσῆς αὐτῶν τῶν χεῖμαρρων τοῦ ἔρωτα ὀρθωνόταν ἓνας βράχος ποὺ πάνω του ἔσπαζε τὸ κύμα. Ὁ πρίγκιπας ἦταν σὰν τὸν Σίσυφο, πάντοτε πάνω στὸ βράχο.

«Τί κάνει λοιπόν ο δούκας Κατανέο με το βιολί του;» μονολογοῦσε. «Μήπως σ' αὐτὸν ὀφείλω αὐτὴ τὴ συμφωνία;»

Εἶχε ἀνοίξει τὴν καρδιά του στὴν Τίντι.

«Ἀγαπητὸ παιδί...» — αὐτὴ εἶχε καταλάβει ὅτι ὁ πρίγκιπας ἦταν ἓνα παιδί—, «ἀγαπητὸ παιδί», τοῦ ἐπανελάβε, «αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔχει ἑκατὸν δεκαοχτὼ χρόνια στὴν ἔνορία τῆς Ἀκολασίας καὶ σαράντα ἑφτά στὰ ἀρχεῖα τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἔχει πιά στὸν κόσμον παρὰ μιὰ ὕστατη χαρὰ μέσ' ἀπὸ τὴν ὁποία νιώθει τὴ ζωὴ. Ναί! Ὅλες οἱ χορδὲς εἶναι σπασμένες, ὅλα εἶναι ἐρείπια καὶ ράκη σ' αὐτόν. Ἡ ψυχὴ, ἡ εὐφυΐα, ἡ καρδιά, τὰ νεῦρα, ὅ,τι δίνει στὸν ἄνθρωπο μιὰν ἀνάταση καὶ τὸν ἐνώνει μετὸν οὐρανὸ μέσω τοῦ πάθους ἢ μέσω τῆς φλόγας τῆς ἡδονῆς, ἐξαρθρᾶται ὅχι τόσο ἀπὸ τὴ μουσικὴ, ὅσο ἀπὸ ἓνα συγκεκριμένο ἐφέ, ἀπὸ τὰ ἀμέτρητα ἐφὲ τῆς μουσικῆς, ἓναν ἐναρμονισμό τέλειο σὲ δυὸ φωνές, ἢ μιᾶς φωνῆς καὶ τῆς *chanterelle*⁴¹ τοῦ βιολιοῦ. Ὁ γερο-πίθηκος κάθεται ἐπάνω μου, παίρνει τὸ βιολί του, παίζει ἀρκετὰ καλὰ, βγάζει ἀπ' αὐτὸ ἤχους, προσπαθῶ νὰ τοὺς μιμηθῶ, κι ὅταν φτάσει ἡ στιγμὴ ποὺ τόσο ἀναζητᾶμε, ὅπου εἶναι ἀδύνατο νὰ ξεχωρίσεις μέσα στὴν πυκνότητά τοῦ τραγουδιοῦ ποιὸς εἶναι ὁ ἥχος τοῦ βιολιοῦ καὶ ποιὰ εἶναι ἡ νότα ποὺ βγῆκε ἀπ' τὸ λαρύγγι μου, αὐτὸς ὁ γέρος πέφτει σὲ ἔκσταση, τὰ νεκρά του μάτια πετοῦν τίς τελευταῖες τοὺς ἀναλαμπές, εἶναι εὐτυχῆς, κυλιέται στὸ πάτωμα σὰν μεθυσμένος. Νά γιατί πλήρωσε τὸν Τζε-

41. Ἡ ὑψηλότερη νότα τῆς χορδῆς.

νοβέζε τόσο ακριβά. 'Ο Τζενοβέζε είναι ὁ μόνος τενόρος πὺ μπορεῖ νὰ συντονιστεῖ καμιά φορὰ μὲ τὸ τίμπρο τῆς φωνῆς μου. "Ἡ πλησιαζόμεστε πραγματικὰ μιὰ-δυὸ φορὲς τὴ βραδιά, ὅταν τραγουδάμε, ἢ ὁ δούκας τὸ φαντάζεται· προσέλαβε τὸν Τζενοβέζε γι' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴ σπάνια χαρά. 'Ο Τζενοβέζε τοῦ ἀνήκει. Κανένας θεατρῶνης δὲν μπορεῖ νὰ κλείσει αὐτὸν τὸν τενόρο χωρὶς ἐμένα, οὔτε ἐμένα χωρὶς αὐτόν. 'Ο δούκας μὲ ἀνέθρεψε γιὰ νὰ ικανοποιήσῃ αὐτὸ τὸ καπρίτσιο του, τοῦ ὀφείλω τὸ ταλέντο μου, τὴν ὁμορφιά μου καί, χωρὶς ἄλλο, τὴν παρουσία μου. Θὰ πεθάνει μέσα σὲ κάποια ἀτάκα μιᾶς τέτοιας τέλειας συγχορδίας. 'Ἡ αἴσθησις τῆς ἀκοῆς εἶναι ἡ μόνη πὺ ἐπέζησε στὸ ναυάγιο τῶν ικανοτήτων του, ἐκεῖ βρίσκεται τὸ νῆμα πὺ τὸν κρατᾷ στὴ ζωή. 'Απὸ αὐτὸ τὸ σαπισμένο κούτσουρο ἀναπηδᾷ ἓνα κλαρὶ ρώμης. "Ἐχω ἀκούσει ὅτι πολλοὶ ἄντρες βρίσκονται σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι. 'Ἡ Παναγία ἄς τοὺς προστατεύει! 'Ἐσὺ δὲν ἔχεις φτάσει ἀκόμα ἐκεῖ. Μπορεῖς ὅλα ὅσα θέλεις καὶ ὅλα ὅσα θέλω, τὸ ξέρω!»

Ξημερώματα, ὁ πρίγκιπας 'Εμίλιο βγῆκε ἡσυχα ἀπὸ τὸ δωμάτιο καὶ βρῆκε τὸν Καρμανιόλα ξαπλωμένο διαγώνια πρὸς τὴν πόρτα.

«'Υψηλότατε», εἶπε ὁ γονδολιέρης, «ἡ δούκισσα μὲ διέταξε νὰ σᾶς παραδώσω αὐτὸ τὸ σημείωμα».

Κι ἔδωσε στὸν κύριό του ἓνα ὁμορφο μικρὸ χαρτὶ τριγωνικὰ διπλωμένο. 'Ο πρίγκιπας ἔνωσε νὰ τὸν ἐγκαταλείπουν οἱ δυνάμεις του. Γύρισε γιὰ νὰ πέσει πάνω σ' ἓνα ἀνάκλιντρο, γιὰτὶ τὸ βλέμμα του θόλωσε καὶ τὰ χέρια του ἔτρεμαν διαβάζοντας τὰ παρακάτω:

Αναζητήστε το [εδώ](#)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
GUTENBERG

www.gutenbergbooks.gr

 [/gutenbergbooks](https://www.facebook.com/gutenbergbooks)